

Nota van Uitgangspunten

Waterbeheerprogramma 2022-2027

Datum : oktober 2020

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 9 december 2020,

De dijkgraaf

drs. C.J.G.M. de Vet

De secretaris-directeur

dr. A.F.M. Meuleman

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Doel	4
1.2	Proces	4
1.3	Leeswijzer	4
2	Richtinggevende uitgangspunten	5
2.1	Generieke uitgangspunten	5
2.2	Klimaat & duurzaamheid	5
2.3	Samenwerken & participatie	6
2.4	Digitale transformatie & technologie	6
2.5	Veerkrachtig organiseren & één overheid	7
3	Programma Specifieke uitgangspunten	8
3.1	Waterveiligheid	8
3.2	Watersysteem	8
3.2.1	Voldoende Water	9
3.2.2	Schoon water	9
3.2.3	Vaarwegen	11
3.3	Waterketen	11
4	Vervolg	13
	Bijlage – Bestuurlijke context	14

1 Inleiding

Het waterschap kijkt vooruit naar wat er de komende jaren nodig is om samen met partners te zorgen voor voldoende en schoon water. Ook het beperken van overstromingen is een belangrijke kerntaak van het waterschap. Uitvoering van deze taken vindt plaats in een maatschappelijke context. Met het Waterbeheerprogramma 2022 – 2027 bepaalt Brabantse Delta de doelstellingen en strategie voor de middellange en lange termijn.

1.1 Doel

In de Omgevingswet (Ow) is het waterbeheerprogramma hét instrument waarin het waterschap vastlegt hoe de uitvoering geeft aan zijn taken. Het programma is niet vrijblijvend. Als doelen niet gehaald worden dient het programma aangescherpt te worden. Het waterbeheerprogramma vormt de basis van andere instrumenten van de Omgevingswet zoals de waterschapverordening en het projectbesluit. Het waterbeheerprogramma is in bepaalde gevallen ook rechtstreeks toetsingskader voor vergunningen en initiatieven.

1.2 Proces

In 2019 zijn de voorbereidingen gestart voor het opstellen van een ontwerp waterbeheerprogramma 2022–2027. Doormiddel van een participatietraject is het gesprek aangegaan met partners en belanghebbenden in de omgeving. De input die dit traject opleverde is in opeenvolgende fases steeds verder verdiept. De resultaten van deze gesprekken zijn meegenomen in de nota van uitgangspunten. Conform de wettelijke vereisten wordt in de bijlagen van het waterbeheerprogramma een beschrijving gegeven van de wijze waarop het participatietraject georganiseerd is. Op hoofdlijnen zijn voor het participatietraject de volgende activiteiten ondernomen:

Partner dialoog:

- schriftelijke consultatie bij partners
- interviews bij partners

Open dialoog:

- dialoog met scholieren
- digitaal participatietraject
- verdiepende dialoog

Synchroon aan het participatietraject heeft ook een bestuurlijke discussie plaatsgevonden op basis van de strategische agenda van het algemeen bestuur. Hierbij zijn de verschillende inhoudelijk onderwerpen besproken. Daarnaast zijn er ook nog generieke integrale sessies geweest als opmaat voor kadernota en waterbeheerprogramma.

1.3 Leeswijzer

De nota van uitgangspunten stelt de kaders voor de ontwikkeling van het (ontwerp) waterbeheerprogramma 2022–2027. In hoofdstuk 2 zijn generieke richtinggevende uitgangspunten opgesomd die de basis vormen voor het waterbeheerprogramma. Hoofdstuk 3 gaat dieper in op specifieke uitgangspunten per programma op tactisch niveau. In het laatste hoofdstuk wordt ingegaan op de vervolgstappen om te komen tot een gedragen en gedegen waterbeheerprogramma. In de bijlage wordt de bestuurlijke context geschetst waarbinnen het waterbeheerprogramma ontwikkeld wordt. Hier wordt ingegaan op relevant beleid van andere overheden en de uitkomsten van het bestuurlijke traject.

2 Richtinggevende uitgangspunten

In dit hoofdstuk staan richtinggevende uitgangspunten die de basis vormen voor de ontwikkeling van het waterbeheerprogramma 2022–2027. De uitspraken zijn gebaseerd op de bestuurlijke, ambtelijke en externe dialogen die de afgelopen periode gevoerd zijn. De eerste paragraaf beschrijft de generieke uitgangspunten. In de daaropvolgende paragrafen wordt meer verdieping aangebracht door specifieke uitspraken rondom integrale thema's te stellen. In het volgende hoofdstuk komen de specifieke uitgangspunten voor de waterthema's aan bod.

2.1 Generieke uitgangspunten

Het waterbeheerprogramma heeft als doel te komen tot een klimaatbestendig en water robuust systeem in 2050. In het waterbeheerprogramma wordt deze doelstelling verder geconcretiseerd. Tevens bevat het waterbeheerprogramma de maatregelen per waterlichaam die nodig zijn om aan waterkwaliteitsvereisten van de Kader Richtlijn Water (eindtermijn 2027) te voldoen. Systeemherstel vanuit de haarvaten en in brede zin is hierbij het uitgangspunt. We laten de natuur zoveel mogelijk het werk doen, benutten ecosysteemdiensten en bouwen met de natuur. Waar dat niet kan of niet doelmatig is, zetten we in op technische oplossingsrichtingen. Voor onze maatregelen en activiteiten hanteren we een stroomgebiedbenadering. We kijken waar nodig over de administratieve, beheer en landsgrenzen heen om onze doelen te behalen.

Het provinciale programma *Regionaal Programma Water en Bodem 2022–2027* in ontwikkeling hanteert vijf principes om te werken aan een klimaatbestendig en waterrobuust systeem. Brabantse Delta onderschrijft deze principes en gaat vanuit de eigen rol invulling geven. De vertaling van deze principes gebeurt in hoofdstuk 3 met de programma specifieke uitgangspunten.

Principes

1. Balans in het watersysteem: niet meer (grond)water onttrekken dan er wordt aangevuld;
2. Het regenwater wordt niet afgevoerd, maar wordt vastgehouden in de bodem en infiltreert naar het grondwater;
3. Houd zoveel mogelijk water vast in hoger gelegen gebieden en accepteer dat lageregelegen gebieden en kwelgebieden structureel natter zijn;
4. Het systeem biedt de ruimte om extremen (piekbuien, droogte) op te vangen waardoor de geleden schade maatschappelijk acceptabel blijft;
5. De water- en bodemkwaliteit op orde brengen en optimaal benutten.

2.2 Klimaat & duurzaamheid

Waterschap Brabantse Delta heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid om actief een rol te pakken in het verduurzamen. Zo dragen we bij aan een vitale regio die klimaatbestendig, klimaatneutraal en circulair is. Medewerkers en bestuur werken aan de duurzame ontwikkelingsdoelen waar we de meeste impact hebben. De opgaven pakken we samen met onze partners aan.

Waterschap Brabantse Delta onderschrijft de landelijke doelstellingen en afspraken die gemaakt zijn in onder andere het klimaatakkoord, grondstoffenakkoord en het deltaprogramma. We maken een vertaling naar de lokale situatie en de middellange termijn en onderkennen dat het onderwerp de nodige dynamiek kent. Onze kennis, kunde en uitvoeringskracht op het vlak van onze kerntaken zetten we strategisch in om de doelen te bereiken. Bij voorkeur samen met onze omgeving om zo maatschappelijke meerwaarde te creëren.

Voor de doelstellingen op het thema klimaat & duurzaamheid is enkel verbeteren soms onvoldoende. Veranderen van taken en de taakuitvoering is dan noodzakelijk. We moeten ons werk op nieuw uitvinden en spreken dan over herontwerp.

Waterschap Brabantse Delta speelt een belangrijke rol in de regio Midden- en West-Brabant bij de voorbereiding op klimaatverandering. Het thema klimaatadaptatie is verbindend voor al onze kerntaken en biedt kansen om de samenwerking met de omgeving te versterken. In samenspraak met de omgeving bepalen we hoe we deze rol het best kunnen oppakken.

Voor het thema klimaat & duurzaamheid gelden de volgende doelstellingen:

- Klimaatneutraal: 49% minder CO₂-equivalenten inclusief lachgas en methaan ten opzichte van 1990 gerealiseerd in 2030 en 95% minder in 2050 (Klimaatwet, 2019);
- Circulaire samenleving: 50% minder primair grondstoffengebruik ten opzichte van 1990 realiseren in 2030 en volledig circulair zijn in 2050 (Grondstoffenakkoord, 2017);
- Klimaatadaptatie: In 2050 is Nederland waterrobuust en klimaatbestendig ingericht (Deltaplan Ruimtelijke adaptatie). Het waterschap zorgt door samen te werken aan schoon, veilig en voldoende water dat Midden- en West-Brabant om kan gaan met de effecten van droogte, hitte- en wateroverlast zodat iedereen er veilig en prettig kan blijven wonen, werken en genieten.
- Bij de uitvoering van onze kerntaken dragen we bij aan een vitale leefomgeving. We pakken eigenaarschap op specifieke thema's zoals giftige stoffen, biodiversiteit en duurzaam inkopen.

2.3 Samenwerken & participatie

Samenwerken is een kernwaarde voor Brabantse Delta. Het waterschap kan de wateropgaven niet individueel realiseren. Brabantse Delta zet in op diverse samenwerkingsvormen om zijn opgaven en ambities te verbinden met die van partners. Deze samenwerking is inhoudelijk en geografisch grensoverschrijdend. Ook spelen we adequaat in op initiatieven van inwoners en ondernemers conform de participatie-aanpak van het waterschap (#vanzelfsprekendsamen).

Samen met onze partners werken we gebiedsgericht aan gezamenlijke doelen. We zetten in op kansrijke gebieden waar de opgaven het grootst zijn. Prioritering en strategiebepaling verloopt in samenspraak met het gebied en onze partners.

2.4 Digitale transformatie & technologie

De technologische ontwikkelingen om ons heen gaan razendsnel. Brabantse Delta moet zichzelf blijven ontwikkelen om zo de werkzaamheden, de samenwerking en dienstverlening op een hoog niveau te houden.

We werken aan een organisatie die flexibel en transparant is en op een innovatieve, moderne en toekomstbestendige manier werkt. Met medewerkers die meegroeien met de ontwikkelingen en waarde kunnen creëren door gebruik te maken van de technologische mogelijkheden die beschikbaar zijn of komen. Zo leveren we efficiënt en duurzaam producten en diensten die voldoen aan de wensen en eisen van de omgeving.

Door data en technologie efficiënt in te zetten zijn we in staat om te blijven voldoen aan de eisen en wensen van onze omgeving. Door digitalisering van de uitvoeringsprocessen vergroten we de efficiency en de duurzaamheid. Of het verbeteren van onze dienstverlening door data in te winnen en om te zetten in informatie op maat voor onze omgeving.

Doelstellingen:

- Digitale dienstverlening afgestemd op verwachtingen van omgeving en maatschappij
- Digitaal, datagedreven bedienen
- Slimmer handhaven

2.5 Veerkrachtig organiseren & één overheid

In een sterk veranderende samenleving speelt ons waterschap als veerkrachtige organisatie proactief in op signalen uit onze omgeving. We bewegen mee met de veranderingen door onszelf te ontwikkelen, lef te tonen en nieuwe wegen te bewandelen. Daardoor voeren wij onze waterschapstaken, nu en in de toekomst, slagvaardig en innovatief uit. Onze medewerkers en bestuurders hebben plezier in het mooier en beter maken van onze omgeving waardoor wij van betekenis zijn voor de mensen en de natuur. Wij bouwen verder aan wat we al hebben opgebouwd en zijn daar trots op. Zo leveren we samen een krachtige bijdrage aan ons waterschap.

Bij de Brabantse Delta staan de doelstellingen centraal. Maatregelen zijn manieren om onze doelstellingen te bereiken. Het nemen van maatregelen is geen doel op zich. Deze werkwijze vraagt de nodige flexibiliteit in het organiseren, financieren en programmeren van het werk. Flexibiliteit die eveneens van belang is om in te spelen op ontwikkelingen in de toekomst en de omgeving. Bestuur en ambtelijke organisatie zijn zich bewust van ieders rol om dit te realiseren.

Brabantse Delta werkt aan de hand van (wettelijke) verplichtingen en zorgvuldig geformuleerde ambities. Dat betekent dat we uitvoering geven aan kerntaken conform de wettelijke norm. Aanvullende ambities worden in samenwerking met anderen uitgevoerd.

Als algemeen uitgangspunt geldt dat de inhoudelijke uitgangspunten in het bestuursakkoord Samen Beter! leidend zijn voor de ontwikkeling van het waterbeheerprogramma 2022-2027. De financiële lijn die in het bestuursakkoord is overeengekomen wordt voor het waterbeheerprogramma bestendigd. Wij voorzien dat in het waterbeheerprogramma prioriteiten gesteld moeten worden, omdat alle doelen en opgaven tegelijk aanpakken niet mogelijk is. Niet alleen vanwege haalbaarheid en betaalbaarheid, ook omdat de omgeving de veelheid en het tempo niet aan kan. Op het moment dat we moeten prioriteren houden we prioriteringsvolgorde resultaatverplichtingen, inspanningsverplichtingen, wens aan.

Een veerkrachtige organisatie is een lerende organisatie. Om die reden monitoren we de uitvoering van het waterbeheerprogramma op de doelstellingen en rapporteren daarover. Na vaststelling van het programma wordt de uitvoering periodiek geëvalueerd.

Doelstellingen

- We verbeteren de vertaling van strategische doelen naar activiteiten om gericht aan onze opgaven in de omgeving te werken
- We vergroten het innovatievermogen om ons werk steeds slimmer en beter uit te voeren

3 Programma Specifieke uitgangspunten

Dit hoofdstuk gaat specifiek in op de verschillende kerntaken. Deze taken zijn verbonden door de integrale doelstelling om te komen tot een klimaatbestendig en robuust watersysteem in 2050. Onder de vlag van klimaatadaptatie gaat Brabantse Delta voor deze onderwerpen het gebied in.

3.1 Waterveiligheid

Het waterschap streeft naar een zo laag mogelijk overstromingsrisico tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. We voldoen in 2050 aan de normen voor de primaire keringen en in 2030 aan de normen voor de regionale keringen. Naar verwachting voldoen tientallen kilometers primaire kering op dit moment niet aan de norm. Het is een behoorlijke opgave om dit voor 2050 op te pakken.

De regionale keringen, waarvan in de eerste ronde toetsing is geconstateerd dat zij niet aan de norm voldoen, zijn in 2023 verbeterd. De verbeteropgave uit de tweede ronde toetsing betreffen vooral maatregelen gerelateerd aan handhaving en onderhouden en worden voortvarend opgepakt.

De actualiteit rondom zeespiegelstijging & klimaatverandering, de schaarse ruimte en beleidsopgaven rondom woningbouw, energie & landbouw vragen ons op een andere wijze naar de opgave voor waterveiligheid te kijken. Samenwerking en innovatie zijn daarbij sleutelwoorden. Dijkverbeteringen zijn een integraal onderdeel van gebiedsontwikkeling. Brabantse Delta pakt hierin zijn rol vanuit de kerntaak.

Bij ons werk voor waterveiligheid hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Wij werken aan waterkeringen vanuit de kerntaak, maar met oog voor de omgeving.
- Daarbij hanteert het waterschap het principe van Meerlaagsveiligheid, waarbij:
 - a we zorgen voor veilige dijken,
 - b we samen met andere overheden kijken naar de ruimtelijke ordening en gezamenlijk gevolgbeperkende maatregelen nemen, en
 - c we een nauwe samenwerking aangaan met de veiligheidsregio.
- Wij werken aan waterveiligheid tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.
- Waterkeringen zijn dragers van andere functies, voor zover deze niet in strijd zijn met de hoofdfunctie "water keren".
- Samen met andere overheden vergroten wij het risicobewustzijn door actieve en gerichte communicatie.
- Er wordt naar aanleiding van de Eerste Landelijke Beoordeling op Overstromingsrisico (LBO-1) een grote verbeteropgave verwacht. Wij sluiten aan bij de landelijke systematiek van prioriteren en programmeren.
- Van reactief naar proactief: het waterschap legt vast wat de grondhouding is ten aanzien van het verbeteren van de waterveiligheid, waarbij duidelijke kaders worden geboden voor (ruimtelijke) ontwikkelingen.

3.2 Watersysteem

De opgaven in het watersysteem zijn groot en hangen samen met andere maatschappelijke opgaven op het vlak van natuur, economie en ruimtegebruik. Klimaatverandering vergroot deze opgaven door negatieve effecten op waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Samen met anderen denken we slim vooruit. We investeren in een klimaatrobuuste watersysteem waarbij we meer ruimte bieden aan natuurlijke processen om hun werk te doen ('meer infiltratie, langer vasthouden, minder snel afvoeren'). Veranderingen in gebruik en beheer van het bodem, grond- en oppervlaktewatersysteem zijn hierbij gewenst.

Werken aan klimaatrobuust betekent verbinden van kerntaken aan maatschappelijke opgaven. In de zoektocht naar doelmatige combinaties van investeringen voor de verschillende opgaven maken we gebruik van de laatste kennis en inzichten en werken we intensief samen om innovatiekracht te bundelen en versterken. Maatregelen worden gebaseerd op grondige analyses zoals de watersysteemanalyses, toetsing wateroverlast, knelpuntenanalyses zoet water, stresstesten en eventuele verdere onderzoeken.

3.2.1 Voldoende Water

De activiteiten op het gebied van waterkwantiteit (niet te veel en niet te weinig water) zijn essentieel om de algemene doelstelling voor een klimaatbestendig en waterrobuust Midden- en West-Brabant te realiseren. Bodem, grond- en oppervlaktewatersysteem worden in onderlinge samenhang benaderd. De actualiteiten rondom droogte en wateroverlast vragen ons op een creatieve manier om te gaan met het waterverdelingsvraagstuk. Deze werkwijze komt tot uiting in integrale gebiedsontwikkeling.

Bij ons werk voor voldoende water hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Brabantse Delta focust de inspanningen op wat nodig is om het systeem op de lange termijn robuust te maken. De hele aanpak voor waterkwantiteit staat daarmee in het teken van klimaatadaptatie. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de samenhang met de andere wateropgaven.
- Prioritering is hierbij essentieel. We sluiten hiervoor aan bij de prioriteringsvolgorde uit paragraaf 2.5.
- We gaan uitvoering geven langs twee lijnen. Enerzijds een pakket aan algemene acties en maatregelen door het hele waterschapsgebied heen, maar anderzijds door te focussen op een beperkt aantal gebiedsontwikkelingen waarin we zo veel mogelijk opgaven in samenhang aanpakken.
- Ruimtelijke ontwikkelingen bepalen in hoge mate de focus en planning voor de aanpak voor van waterkwantiteitsvraagstukken. Bij gebiedsontwikkeling kijken we naar de samenhang met dominante ruimtelijke ontwikkelingen om stappen te zetten.
- Grondwaterbeheer en oppervlaktewaterbeheer worden meer in samenhang gebracht om ons te wapenen tegen de droogte en wateroverlast en om bij te dragen aan schoon oppervlaktewater met een diversiteit aan planten en dieren. Waar nodig zetten we extra onderzoek en voorbeeldprojecten hiervoor in. Het gaat daarbij om het komen tot robuuste watersystemen waarbij tevens slimmer en minder water gebruiken en hergebruik als onderdeel van de zoetwatervoorziening belangrijke onderwerpen zijn.
- Technische maatregelen, bouwen met de natuur en ruimtelijke inrichting kunnen nooit de volledige oplossing vormen. Een breed maatschappelijk bewustzijn omtrent de risico's van droogte en overlast is belangrijk voor de acceptatie van en voorbereiding op eventuele calamiteiten. Via verschillende sporen wordt de dialoog hierover gevoerd. Op te stellen en nog te ontwikkelen klimaatprofielen dragen bij aan inzicht in de risico's.

3.2.2 Schoon water

Voor het thema schoon water (waterkwaliteit) is het eindbeeld een gezond, klimaatbestendig en robuust land-watersysteem. De hiervoor noodzakelijke aanpassingen in bodem- en watergebruik vergen tijd. We maken daarom onderscheid in uitvoerbare maatregelen voor de korte termijn (horizon 2027; Europese KRW-resultaatsverplichting) en wenselijke maatregelen voor de lange termijn (horizon 2050). De KRW-maatregelen zijn een belangrijke, eerste stap op weg naar klimaatrobuust. Tegelijkertijd voeren we een dialoog met anderen voor het ontwikkelen van mogelijke 'adaptatiepaden' richting een klimaatrobuust land-water systeem.

Uitgangspunten voor de KRW (horizon 2027)

- Het waterschap werkt hard aan verbetering van de waterkwaliteit met in hoofdzaak effectieve maatregelen uit die binnen de eigen invloedssfeer liggen en waarvan de verwachting is (watersysteemanalyses) dat ze leiden tot aantoonbare verbeteringen van de waterkwaliteit en de ecologie.
- Daarbij is het samenwerken, beïnvloeden en stimuleren van partners essentieel om tot resultaten te komen. Zonder grote stappen van Vlaamse en Nederlandse stakeholders op het gebied van mest- en toxische stoffen worden de KRW- doelen namelijk niet gehaald.
- Het waterschap zet reeds in gang gezette samenwerkingsverbanden en gebiedsprocessen voort. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om prioritaire gebieden voor natuur- en terreinbeheerders waar het waterschap ook nog een belangrijke wateropgave heeft.
- We stimuleren maatregelen in de landbouwsector door middel van een gezamenlijke uitwerking met de ZLTO en ondernemers van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) en het maken van bestuurlijke afspraken hierover (in 2021). Het DAW draagt tegelijkertijd bij aan de opgaven voor voldoende water.
- Voor de samenwerking met Vlaanderen zijn Europese projecten (o.a. INTERREG en LIFE) een belangrijk vliegwiel om tot concrete resultaten te komen (als uitwerking van de aanpak voor een Vlaams-Nederlandse samenwerkingsagenda). Waar doelmatig trekken we hierbij samen op met partners in het Maasstroomgebied en de Zuidwestelijke Delta.
- Het KRW-maatregelpakket is samengesteld conform de bestuurlijke afspraken en spelregels van de Stuurgroep Water en de Regionale Bestuurlijke Overleggen voor Maas en Schelde. Hiermee voldoet het waterschap aan de KRW-vereisten.
- Wij laten aan de Europese Commissie de volle breedte zien van de maatregelen die we zelf nemen: inrichting watersystemen, akkerranden, extensief onderhoud, flexibel peilbeheer en afvalwaterzuivering.
- We gaan voor een samenhangende aanpak van droogte, waterkwaliteit en wateroverlast. Inrichtingsmaatregelen die niet alleen goed zijn voor waterkwaliteit, maar ook voor de aanpak van droogte en/of wateroverlast en die zeker voor eind 2027 genomen kunnen worden, worden in samenhang uitgevoerd.

Schoon water uitgangspunten klimaat Robuust Watersysteem (horizon 2050)

- De wateropgaven worden verbonden met maatschappelijke transities (klimaatrobuuste leefomgeving, kringlooplandbouw, circulaire economie).
- Er wordt gewerkt aan het structureel op orde brengen van de basiscondities voor natuurlijk stromende beken, doorstroommoerassen en vitale krekken door middel van aanpassingen in bodem- en watergebruik.
- Het waterschap ontwikkelt met zijn partners *streefbeeld* en *mogelijke adaptatiepaden* voor zowel het stedelijk gebied als het buitengebied. Voor de gewenste transities zijn zorgvuldigheid en samenhang belangrijk, hiervoor is grote inzet van zowel het waterschap als van diverse partners nodig.
- In de transitie naar een klimaatrobuust watersysteem spelen de haarvaten (poldersloten, beken, vennen, diepe (zandwin) plassen en stadswateren) een essentiële rol. Ze zijn verbonden met de KRW-waterlichamen en grondwaterlichamen, die de hoofdaders vormen van het stroomgebied. Het onderhoud van stedelijk water is veelal de verantwoordelijkheid van de gemeenten, zoals op het vlak van kwantiteit en onderhoud. Het waterschap speelt een belangrijke rol als adviseur en partner, bijvoorbeeld voor de aanpak van blauwalgoverlast.
- Het waterschap zet samen met anderen in op meer bomen langs de beek voor schaduwwerking en het vastleggen van broeikasgassen. Het spontaan laten ontwikkelen van natuurlijke vegetatie op geschikte locaties heeft hierbij de voorkeur. Waar mogelijk biedt het waterschap ruimte voor een combinatie van deze beselementen met de functie van bijvoorbeeld voedselbos.
- In aanvulling op de landelijke Kennisimpuls Waterkwaliteit brengt het waterschap met anderen de effecten van klimaatverandering op de waterkwaliteitsopgave in beeld ('klimaatscan') en werkt het oplossingsrichtingen uit.
- Het waterschap zet in op het vergroten van kennis en inzicht in de uitstoot van broeikasgassen uit oppervlaktewater en op vermindering van broeikasgasemissies uit oppervlaktewater door gericht waterbeheer.

3.2.3 Vaarwegen

De provincie Noord-Brabant is, op basis van de Scheepvaartverkeerswet, de vaarwegbeheerder voor vaarwegen en binnenwateren in Brabant die niet in beheer zijn bij het Rijk of gemeenten. In 2014 is besloten (Verordening water Noord-Brabant) dat het waterschap Brabantse Delta de taken voor het vaarwegbeheer en het nautisch beheer namens de provincie in medebewind uitvoert op de provinciale vaarwegen in West-Brabant. Hoe Brabantse Delta uitvoering geeft aan de afspraken nemen we op in het waterbeheerprogramma 2022-2027.

Het waterschap profileert zich als betrouwbare scheepvaartbeheerder (we hebben die rol, pakken die rol en voeren en stralen dit uit) intern (organisatie) en extern (op het water). Daarmee houden we de ambitie klein: *we voldoen aan hetgeen waaraan we moeten voldoen.*

De focus ligt op:

- Nautisch beheer: komen tot beleid, kaders en rollen om te komen tot een betrouwbare, veilige en vlotte afwikkeling van het vaarwegverkeer. Dit met zo min mogelijk stremmingen tijdens bedieningstijden (gedacht vanuit de gebruiker) en zo min mogelijk gevolgen van het landverkeer.
- Instandhouding van de vaarwegen: wegwerken en voorkomen van de baggerachterstand, uitvoeren van (beheers) maatregelen op basis van risico's, prestaties en kosten.
- Verdere professionalisering door te starten met het opzetten van een betere samenwerking met in eerste instantie de provincie Noord-Brabant en vervolgens met andere partners (gemeenten, bedrijven, gebruikers en inwoners).

Opzetten van een samenwerking met de omgeving en recreatie (evenementen op of aan het water) vallen buiten deze aanpak. Dit wordt in eerste instantie ad hoc en indien noodzakelijk opgepakt. De verdere ontwikkeling en invulling hiervan volgt in de volgende fase.

3.3 Waterketen

Ook in de waterketen helpt assetmanagement met het bepalen van de optimale toegevoegde waarde en geeft de balans tussen kosten, prestatie en risico. Door samenwerking kan beter naar een optimale waarde voor de Brabander gestreefd worden. De kansen en uitdagingen in de waterketen zijn niet exclusief van het waterschap. Door samen met gemeenten en drinkwaterbedrijven maar ook met bedrijven en inwoners te kijken hoe de waterketen optimaal ingericht kan worden doen we wat het beste is voor alle inwoners en bedrijven. Meer en meer zal dat lokaal maatwerk zijn dat aansluit aan de kansen en behoeften van het gebied. Daarbij vraagt de omgeving ons duidelijk om onze rol als deskundige kennisdrager op te pakken.

De assets in de waterketen zijn oud en naderen de komende decennia het einde van de levensduur. Het is daarom noodzakelijk de waterketen toekomstbestendiger te maken zodat ook volgende generaties voordeel hebben van het werk van het waterschap en niet alleen de kosten.

Hoe die toekomst eruit ziet weten we niet maar we streven ernaar dat de toekomst duurzamer is, met minder of geen broeikasgassen en minder verbruik van grondstoffen en bij voorkeur productie van grondstoffen. Daarmee proberen we ook kosten te besparen.

Voorbereiden op de toekomst doen we door de vraag te stellen of de bestaande assets worden verbeterd/uitgebreid of dat nieuwe, mogelijk kleinschalige technieken worden ingezet om knelpunten op te lossen.

We gaan de waterketen toekomstbestendiger maken met de beperkte resterende levensduur van de assets in ons achterhoofd. Dit doen we door de keten samen met de omgeving aan te pakken en in de praktijk te testen hoe de waterketen kan verbeteren.

Waterketen ziet twee lijnen. Optimaal waarde toevoegen door assetmanagement en samenwerking en het oppakken van de uitdagingen voor de toekomst.

- Met assetmanagement gaat het bestuur keuzes maken in de balans kosten, prestaties en risico's.
- Naast kosten zijn duurzaamheid (verminderen verbruik en productie van grondstoffen en broeikasgas uitstoot verminderen), toekomstbestendigheid/flexibiliteit en (extra) waterkwaliteit waarden die expliciet meegewogen worden in investeringsvoorstellen.
- Nieuwe, kleinschalige zuiveringsoplossingen zijn een mogelijk alternatief voor zuiveringen met capaciteit knelpunten.
- Met pilots gaan we praktisch op zoek naar de zuivering van de toekomst
- Het waterschap is een uitvoerende overheid en kan mede voor anderen vormgeven aan uitvoering van beleid en ambities op het terrein van o.a. duurzaamheid (externe geldstromen voor ambities en beleid).
- WBD zoekt naar de efficiëntste manier haar doelen te bereiken, dat kan ook zijn door te investeren buiten de eigen organisatie (gemeentelijk rioolstelsel, subsidies burgers en bedrijven).
- Investerings met een terugverdientijd die korter is dan de economische levensduur hebben een streepje voor. Water en grondstoffen hebben een potentiële waarde die we beter gaan benutten. (Hergebruik effluent, fosfaatwinning, bioplastics)

4 Vervolg

Deze nota van uitgangspunten vormt de basis voor de verdere ontwikkeling van het ontwerp waterbeheerprogramma 2022-2027. Dit waterbeheerprogramma wordt in het eerste kwartaal 2022-2027 ter besluitvorming voorgelegd aan het algemeen bestuur. Na de besluitvorming wordt het ter inzage gelegd. Na eventuele aanpassingen op basis van de binnengekomen zienswijzen wordt de definitieve versie van het waterbeheerprogramma eind 2021 ter besluitvorming aangeboden bij het algemeen

Bijlage – Bestuurlijke context

Het opstellen van een waterbeheerprogramma vindt plaats binnen een bepaalde context. Eigen ambities zoals het Bestuursakkoord Samen Beter! (2019–2023) zijn daar onderdeel van, net als de kaders die andere overheden stellen. In deze context zijn de uitkomsten van de bestuurlijke discussie rondom kadernota en waterbeheerprogramma op hoofdlijnen meegenomen. In dit hoofdstuk worden de hoofdlijnen van de context geschetst waarbinnen het waterbeheerprogramma vorm krijgt.

Nationale context

In de **Nationale Omgevingsvisie (NOVI)** geeft het Rijk haar langetermijnvisie op de toekomstige ontwikkeling van Nederland. De NOVI biedt richting voor decentrale keuzes en benoemt grote maatschappelijke opgaven als klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie, bereikbaarheid en woningbouw die Nederland flink zullen veranderen.

Omgevingskwaliteit is het kernbegrip; ruimtelijke kwaliteit en milieukwaliteit. De focus ligt op integraal samenwerken met relevante partijen.

De NOVI gaat in op relevante thema's voor waterschap. Het beter afstemmen van watergebruik op het beschikbare water en het langer vasthouden van water wordt in de NOVI als urgent ervaren om de droogte aan te pakken. Functies die gebruik maken van de fysieke leefomgeving moeten meer worden afgestemd op de eigenschappen van het bodem-watersysteem. Dat is de weg naar een klimaatbestendige inrichting van Nederland. Ook bij opgaven rondom woningbouw, bereikbaarheid en een toekomstbestendig landelijk gebied speelt de realisatie van een klimaatbestendige inrichting een prominente rol.

In dezelfde periode dat het waterbeheerprogramma 2022–2027 van Brabantse Delta ontwikkeld wordt, werkt de Rijksoverheid aan het **Nationaal Water Programma 2022–2027**. In dit plan wordt ook aandacht gegeven aan het minimaliseren van de gevolgen van klimaatverandering en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Provinciale context

De Brabantse Omgevingsvisie bevat de belangrijkste ambities voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. Dat gaat om ambities op gebied van de energietransitie, een klimaatproof Brabant, Brabant als slimme netwerkstad en een concurrerende, duurzame economie.

De doelen op het gebied van een klimaatproof Brabant zijn voor 2050: Brabant is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. Voor 2030: Brabant handelt al sinds 2020 klimaatbestendig en waterrobuust; in 2030 zijn de eerste grote gebiedsopgaven daartoe al gerealiseerd. De uitwerking vindt plaats in Visie Klimaatadaptatie en het Regionaal Programma Water en Bodem 2022–2027 in ontwikkeling.

Context Brabantse Delta

In 2019 sloten alle partijen vertegenwoordigd in het algemeen bestuur een bestuursakkoord getiteld Samen Beter! De kernboodschap uit dit akkoord luidt als volgt;

Het waterschap staat nu en in de toekomst voor een efficiënte uitvoering van de kerntaken: het zorgen voor veilige dijken en kades, het zuiveren van rioolwater en het voorzien in voldoende en schoon zoetwater. Zo dragen we bij aan veilig wonen, werken en genieten aan water in Midden- en West Brabant. Het waterschap weet wat er speelt in de samenleving. Wij vinden het van belang dat iedereen zich bewust is van wat leven bij en met water inhoudt.

Algemene strategische keuzen uit het bestuursakkoord zijn:

- Flexibiliteit is belangrijk om in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen.
- De ambitie van het waterschap blijft primair gericht op de kerntaken. De uitvoering van deze kerntaken geschiedt conform de wettelijke norm. Bovenwettelijke ambities voeren we samen met belanghebbenden uit of door de kerntaak efficiënter uit te voeren.
- Klimaat heeft invloed op hoe de kerntaken uitgevoerd worden.
- We werken samen en helpen met de inzet van onze kennis en kunde maatschappelijke opgaven te realiseren.
- We bieden ruimte aan participatie van belanghebbenden.
- We bieden ruimte aan vernieuwing en innovatie.
- Solide en duurzaam financieel beheer; gematigde tariefstijging en schuldenreductie bij meevallers.

Strategische agenda

De processchets uit paragraaf 1.2 beschrijft dat over een aantal thema's een bestuurlijke discussie heeft plaatsgevonden. De terugkoppeling per sessie is opgenomen in de bijlagen. In de volgende paragrafen de hoofdlijnen van de strategische keuzen van het algemeen bestuur.

Waterkwaliteit en KRW

Schoon en gezond grond- en oppervlaktewater zijn van onschatbare maatschappelijke en economische waarde. We investeren in verdere verbetering van de waterkwaliteit. Brabantse Delta kiest voor een tweesporen aanpak. We zetten in op een *KRW-maatregelspoor* met slimme, uitvoerbare maatregelen die op korte termijn tot meetbare waterkwaliteitsverbeteringen leiden (horizon 2027). Daarnaast gaan we voor een *Klimaat Robuust Watersysteemspoor* waarin de tijd wordt genomen om met Vlaamse en Nederlandse partners een klimaatrobuste leefomgeving te bewerkstelligen (horizon 2050). Verbetering van de waterkwaliteit vraagt hier om verbinding met de transitie naar klimaat robuuste landschappen en een circulaire economie (waaronder kringlooplandbouw). Zorg voor schoon water is onlosmakelijk verbonden met onder andere de zorg voor voldoende water.

Klimaat & duurzaamheid

Het is van belang om een duidelijke eigen ambitie te hebben op klimaat & duurzaamheid. Brabantse Delta kiest voor een toekomstgerichte strategie gericht op de lange termijn doelstellingen. Haalbaarheid en betaalbaarheid van duurzaamheidsmaatregelen zijn uiteraard van belang. Uitvoering vindt plaats in samenhang met de kerntaken en in samenwerking met onze partners. Op deze manier werken we aan een vitale regio die klimaatbestendig, klimaatneutraal en circulair is.

Bijdragen aan een waterrobuste en klimaatbestendige regio doen we door de integrale inzet vanuit al onze kerntaken. Brabantse Delta streeft daarbij naar het in evenwicht brengen van gebruiksfuncties met het watersysteem. Het watersysteem kan daarbij in meer (hoge zandgronden) of mindere mate (kleipolders) sturend/leidend zijn, afhankelijk van de specifieke eigenschappen van een stroomgebied. Brabantse Delta neemt vanuit het onderwerp klimaatadaptatie een actieve rol in richting partners en de samenleving.

Brabantse Delta kiest voor een integrale aanpak gericht op reductie van broeikasgassen op weg naar klimaatneutraliteit. Dat doen we in samenwerking met de regio en zetten in op die plekken waar het de meeste impact heeft.

De transitie naar een circulaire samenleving vraagt een nieuw perspectief op werkwijzen en organisatie. Innovatie is hierbij een belangrijk speerpunt, zoals bij hergebruik van effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties en het optimaal gebruik van grondstoffen in de processen

Toekomst van de Waterketen en assetmanagement

Na jaren van bezuiniging volgens het bestuursakkoord water en een aantal jaren repareren met “De basis op orde” staat de blik van de waterketen weer wat meer op de toekomst gericht. Daar zien we zuiveringen die in de komende decennia op het einde van de levensduur komen en die nu al zwaarbelast zijn. Hoewel we de toekomst niet nu vast kunnen leggen gaan we ons er wel op voorbereiden. Dat geeft kansen op het gebied van duurzaamheid, maatwerk in waterkwaliteit, flexibiliteit en toekomstgerichtheid. We zoeken en pakken kansen in de samenwerking.

Met assetmanagement kan het bestuur sturen op prestatie, risico en kosten voor alle assets van het waterschap. Dit maakt de mogelijke keuzes en de consequenties van die keuzes duidelijk.

Innovatie

Innovatie is van belang om ons werk te verbeteren en veranderen. Het is belangrijk om focus aan te brengen door strategische innovatie thema's te benoemen zoals de waterketen, klimaat & duurzaamheid en digitale transformatie. Op specifieke thema's pakt Brabantse Delta een actieve rol om tot vernieuwende concepten te komen.

Omgevingswet

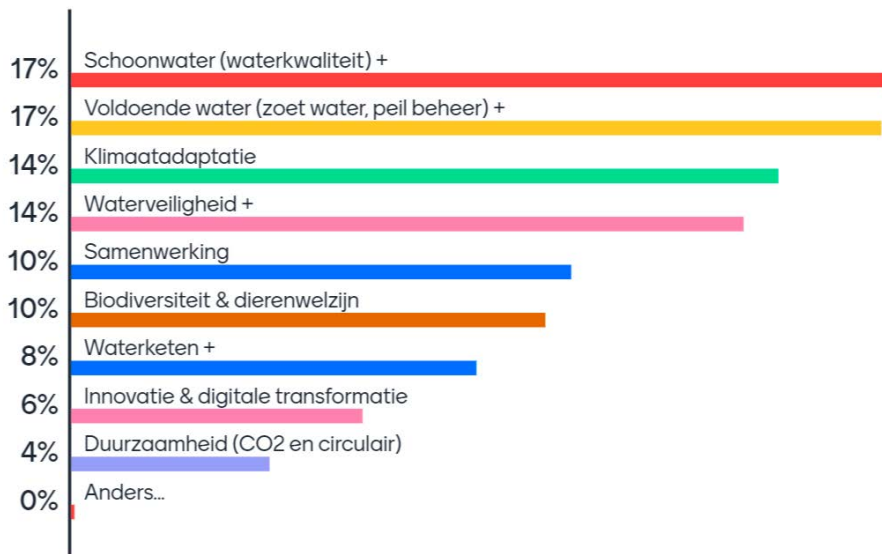
De omgevingswet raakt het waterbeheerprogramma op drie manieren. Ten eerste vraagt de Omgevingswet dat het waterschap samen met vooral gemeenten als één overheid gaat opereren richting burgers en bedrijven, en ook één visie op de fysieke leefomgeving hanteren. Dit vraagt dat het waterschap bij het maken van afwegingen in het waterbeheerprogramma ook rekening houdt met gemeentelijke omgevingsvisies en nadrukkelijker kijkt naar en anticipeert op relevante ruimtelijke-economische en maatschappelijke ontwikkelingen die de komende jaren gaan spelen. Ook inhoudelijke thema's zoals ruimtelijke adaptatie vragen dat. In het waterbeheerprogramma wordt daarom een ruimtelijke analyse opgenomen die tevens aanknopingspunt is voor de inbreng van het waterschap in gemeentelijke omgevingsvisies, regionale samenwerkingen en afstemming met de provincie.

Ten tweede is het waterbeheerprogramma de basis waarop andere instrumenten op grond van de omgevingswet toegepast gaan worden, om het waterbeheerprogramma uit te gaan voeren. Bijvoorbeeld hoe de waterschap verordening ingezet kan worden om waterkwaliteitsdoelen beter te gaan halen of om gebiedsgericht maatwerk te leveren. Of over de inzet van het projectbesluit. In een aantal gevallen is het waterbeheerprogramma zelfs een direct toetsingskader voor vergunningverlening. Het waterbeheerprogramma zal dusdanig uitgewerkt worden dat deze daarvoor voldoende concrete beleidsuitgangspunten gaat bevatten.

Ten derde stelt de omgevingswet een aantal inhoudelijke vormeisen aan het waterbeheerprogramma, waaronder de eis dat er een verantwoording van het doorlopen participatieproces opgenomen is in het uiteindelijke programma. Dit werken wij uit in een bijlage van het waterbeheerprogramma.

Integraal en financieel

Als algemeen uitgangspunt geldt dat de inhoudelijke uitgangspunten in het bestuursakkoord Samen Beter! leidend zijn voor de ontwikkeling van het waterbeheerprogramma 2022–2027. Dat betekent dat waterschap Brabantse Delta uitvoering geeft aan kerntaken conform de wettelijke norm. Aanvullende ambities worden in samenwerking met anderen uitgevoerd. Gedegen samenwerking met de omgeving en met partners wordt als essentieel gezien om de complexe opgaven waar ook het waterschap voorstaat op te pakken.

Figuur 1. Prioritering door AB op 14 oktober

In de prioritering wordt duidelijk gekozen voor de focus op de kerntaken. Klimaatadaptatie kan als integrerend thema werken voor de uitvoering van de kerntaken. De opgaven op de kerntaken zijn groot zeker met onderwerpen als droogte en waterveiligheid. Op een aantal onderwerpen kan innovatie helpen om effectiever en efficiënter te werk te gaan.

De financiële lijn die in het bestuursakkoord is overeengekomen wordt voor het waterbeheerprogramma bestendigd. Prioritering vindt plaats langs de route resultaatverplichtingen, inspanningsverplichtingen en wens. Kijk bij financiering ook duidelijk naar wat partners kunnen bijdragen. Mogelijkheden voor tariefdifferentiatie en renderende lange termijn investeringen zouden onderzocht kunnen worden.

Tot slot

Deze bijlage beschrijft de context op hoofdlijnen waarbinnen de nota van uitgangspunten tot stand is gekomen. De context beschrijving is daarmee niet uitputtend. Binnen de beschreven thema's en voor andere thema's zijn in het verleden meer keuzen gemaakt of uitspraken gedaan. Ondanks dat deze niet uitputtend in deze bijlage beschreven zijn, vormen zij wel de basis voor de uitgangspunten in de nota van uitgangspunten.

Waterschap Brabantse Delta

Waterschap Brabantse Delta zorgt voor veilige dijken en kades, zuivert rioolwater, verbetert en bewaakt de kwaliteit van het oppervlaktewater en regelt de hoogte van het water in Midden- en West-Brabant. Bij de uitvoering van deze taken werken wij samen met inwoners, agrariërs, bedrijven en anderen. Hierbij houden we rekening met de belangen van de samenleving en bereiden ons voor op toekomstige ontwikkelingen.

Waterschap Brabantse Delta
Postbus 5520, 4801 DZ Breda
T 076 564 10 00
info@brabantsedelta.nl
www.brabantsedelta.nl